

Martin in Jera.

(J. Ravnikar.)

Osemnajsto poglavje.

Jurijče prosi odpuščenja, ker je kradel krompir, bolnica je pa umrla.

Fanta je prijel za roko in šel ž njim.

Jera je bila sama doma. Ko ta dva prideta, opazi takoj, da sta oče in sin vsa objokana.

„Kaj bi rad, sosed Jurij? Čemu jokaš — in ti mali tudi?“ vpraša Jera prijazno in prime malega za roko.

„Oh, Jera, nesrečen sem“, odgovori Jurij.

„Moral sem k tebi priti, ker je moj mali Jurijče nekaterekrati iz vaše kleti vzel nekež krompirja. Stara mati so to včeraj opazili in on je to tudi priznal. Odpusti nam, Jera!“

Mati so na smrtni postelji. O Bog, zdaj so se poslovili od nas. Ne vem od strahu in skrbi, kaj da govorim. Jera, tudi mati te prosijo, da nam odpustiš.

Žal mi je, da ti ne morem krompirja vrniti, toda jaz bodem zato nekaj dnij delal pri vas. Odpusti nam! Deček je to storil, ker je bil zelo lačen.“

Jera: Molči že o tem, Jurij! A ti, moj ljubi mali, idi k meni in mi obljubi, da tega ne storiš nikoli več. — Poljubi ga, za tem pa reče: „Imaš dobro staro mater, bodi tudi ti tako dober in pobožen, kakor so mati.“

Jurijče: Odpustite, soseda! Tega ne storim nikdar več, Bog mi je priča, da ne bodem nikoli več kradel.

Jera: To je lepo, dete moje, ter ne stori tega več. Ti še ne veš, kako ubogi in nesrečni so vsi tatje. Ako pa si lačen, pridi rajše k meni, pa mi to povej. Rada ti dam in pomagam vedno, če le kaj imam.

Jurij: Hvala Bogu, zdaj bodem že pri cerkvi kaj zaslužil ter se nadejam, da ga lakota do tega ne zapelje nič več.

Jera: Razveselilo je tudi mene in mojega moža, ko je predstojnik pri tem delu mislil tudi na tebe.

Jurij: Oh, kako vesel sem, da so mati čakali še to tolažbo. Povej, prosim te, svojemu možu, da mu bodem služil zvesto in pošteno; pri delu bodem prvi, a od dela pojdem zadnji, tudi sem pri volji, da od mojega zaslužka odtrga toliko, kolikor misli, da je bil vreden krompir.

Jera: Prosim te, Jurij, nehaj o tem! Moj mož tega gotovo ne stori. In nama je, hvala Bogu, s tem zidanjem pomagano. Jaz pojdem, Jurij, s teboj k materi, ako jim je tako slabo.

Na to napolni Jurijčeve žepe s posušenim sadjem ter mu reče še jedenkrat: „Ljubi moj, ne dotikaj se nikoli več tujih stvari!“ Potem odide z njima k Jurijevi materi.

Ko je Jurij med potoma pod nekim drevesom nabiral še listja, da z njim napolni materino odejo, pomaga mu tudi Jera pri tem delu — in potem se požurijo k bolnici.

Jera jo pozdravi, prime za roke in začne jokati.

„Ti se jočeš, Jera“, oglasijo se stara mati, „namesto da bi m to storili. Ali si nam odpustila?“

Jera: Kaj ne bi Vam odpustila, ljuba Katra! Vaša nadloga gre mi do srca, a še bolj vaša dobrota in vaša skrb. Bog blagoslovi gotovo vašo dobroto in skrb nad vašimi otroci.

Katra: Ali si nam odpustila Jera?

Jera: Ne govorite mi več o tem, Katra! Rada bi vam olajšala bolečino, če bi le mogla.

Katra: Pač si dobra, Jera! Lepa hvala ti za to, ali Bog mi pomore kmalu.

Jurijče, mari si jo prosil odpuščenja? Ali ti je odpustila?

Jurijče: Da, sem, ljuba stara mama! Poglejte, kako je dobra! (Kaže polne žepe posušenega sadja).

„Oj, kako se mi dremlje!“ rečejo stara mati. „Ali si jo tudi lepo prosil, da ti je odpustila?“

Jurijče: Sem, stara mamka! Prav srčno sem jo prosil.

Katra: Prevzame me nekaka dremota in temni se mi pred očmi. Moram se podvizati, Jera! — rečejo mati tihotno in zamolkno. Rada bi te še nekaj prosila, samo če smem. To nesrečno dete je pri tebi kradlo krompir — smem li prositi te — Jera — kadar jaz umrjem, da — — poskrbiš malo — — — za te uboge — — — otroke! (Ponudi ji roko, a oči ima že zaprte). Smem li — — — zanesti se — — — ubogaj jo — — — Jur — Izdihnejo svojo plemenito dušo, ne da bi bili izgovorili, kar so želeli.

Jurij je mislil, da je starka samo zaspala, zato reče otrokom: „Bodite čisto tihi, ker stara mati spi. Oh, moj Bog, da bi se le še kaj okrepčali!“

Jera pa vidi, da je to večno spanje — smrt, na kar spomni Jurija.

Prizor, ki je zdaj nastal, ne da se opisati. Citatelj, dovoli, da o tem molčim in da jokam, ker gre mi do srca, kadar gledam, kako človeštvo v pozemeljskem prahu dozoreva za neumrjočnost in kako v razkošji in pozemeljski ničemurnosti nezrelo vene.

Ocenjuj, človek, vrednost življenja na smrtni postelji! — Povej mi, zamore li oni, ki prezira siromaka, ki ne žaluje z njim, ki ga ne

pozna, srečno umreti? Toda molčim naj tudi o tem; nočem te, človek, o tem poučevati.

Samo to bi rad videl, da odpreš sam oči ter pogledaš okolo sebe, kje na zemlji je sreča in kje nesreča, kje blagoslov in kje prokletstvo.

Jera jame ubogega Jurija tolažiti ter mu pove zadnjo željo revne ali plemenite matere, katero je v svojem tarnanju preslišal.

Jurij jo prime ljubeznjivo za roko in reče: „Kako me žalosti smrt ljube moje matere! Kako so bili dobri! Kaj ne, Jera, da ne pozabiš njihove prošnje?

Jera: Morala bi imeti srce trše od kamena, ako bi pozabila na to. Storila bodem za tvoje otroke, kolikor bode v moji moči.

Jurij: Oh, ljubi Bog ti povrne vse, kar bodeš nam storila dobrega.

Jera se obrne proti oknu in si briše solze, povzdigne oči k nebu in vzdihne. Za tem jame božati Jurijčca, sestrici in bratca, ki so milo jokali. Pripravi starko za mrtvaški oder in gre domu šele potem, ko je preskrbela vse, kar je bilo potrebnega za pogreb. (Dalje prih.)

Naši dopisi.

Od nekod. Naš „listič“ „Učiteljski Tovariš“ vzbudil je v novejšem času veliko senzacijo pri „Slovincu“ in njega somišljenikih. In zakaj? Zato, ker je tolmačil mnenje slovenskega učiteljstva, ker je objavil, da se glede šole ne strinja s sklepi katoliškega shoda, kateri se je vršil v Solnogradu — skratka, ker je odkrito povedal svoje mnenje. Seveda, to je dandanašnji nekaj posebnega, ako človek pove to, kar misli. Ta navada, katere je imela nekdanj veljavo, zgubila je sedaj svojo vrednost; praksa v današnjem življenji nas uči, da ima človek svoj jezik le za to, da prikriva z njim svoje misli. Radi priznamo, da je taka praksa prav dobra, da se človeku najbolje godi, ako obrača svoj plašč po vetru. Je pa li to absolutno pravo, o tem nam ni tukaj govoriti; mi smo drugega mnenja. Naša sveta naloga je, da polagamo sebi izročenim otrokom na srce odkritost, da jih izgojujemo v prihodnje neustrašene, samosvoje može. To od nas zahteva vsak zaveden človek, to od nas zahteva narod naš. Kako pa naj izgojujemo može, ako nismo sami možati, kako bode naša mladina zavedna in odločna, ako niso zavedni in odločni nje učitelji? Naš narod potrebuje mož, — mož, kateri znajo trezno misliti, trezno preudarjati in soditi. Zato se vadijo tudi mi v tem, zato presojujemo vsako stvar, kakor jo je presojati, in naj si bode katera koli; zato se drznemo presojati tudi one sklepe katoliškega shoda, kateri se tičejo šolstva oziroma nas! Gospodje uredniki „Slovenca“ in gospodje kaplani, ne razburjajte se ob tem. V vas bi moral žiti oni čut prava in poštenosti, kateri vam velevali, da morate vsako samostojno mnenje in prepričanje upoštevati in da morate spoštovati moža, kateri vam je odkrito razodeval. Pa tega niste storili! Imenovali ste nas osle! K temu izreku vas je privedla zavist, da imajo učitelji še nekaj lastnega mnenja, katerega vi že zdavnej več imeti ne smete; ali pa jeza, da se vam je izvil izpod vaše vlade stan, kateri vam bode v vašem prizadetju za gospodstvo na Slovenskem še marsikatero preglavico delal: jedno ali drugo. Naj si bode temu, kakorkoli: faktum je, da je slovensko učiteljstvo odločno in javno povedalo svoje mnenje, katero vam ne ugaja. V svojej mogočnosti, najbrže niste mogli lastnim očem verjeti, da